

מה שירצה. [ולא נדע אם נמחק פעם אחת או פעמים, כי אין באותו שטר מקום שמחוק רק פעם אחת כדי להשוות. ואם תאמר, נקבל את חתימות העדים בב"ד ונמחקם ונדמה את המחיקות, לידע אם נמחק השטר פעמים או פעם אחת — אינו דומה נמחק בן יומו לנמחק בין שני ימים. ואין להשוות שטר כזה כדי להשוות, כי חוששים לבית דין טועים].

דף קסד

רעה. גט מקושר שעדי חתומים בתוכו, מה דינו? האם ניתן לעשותו פשוט?

לתנא קמא דמתניתין, וכן דעת רבי, גט מקושר שכתבו עדיו מתוכו — פסול. ופירש רבי, שמא יעשנו פשוט והלא אינו דומה זמנו של זה לזמנו של זה, שבמקושר מוסיפים שנה למנין שנות המלך (כמנהג האומה) ולא בפשוט. והרי יש לחוש שיפרענו ויכתוב המלוה שובר ושוב יוציא עליו שטר המקושר שעשהו פשוט ויאמר, זו הלואה חדשה היא, שנעשתה לאחר הפרעון. רבי חנינא בן גמליאל מכשיר, מפני שיכול לעשותו פשוט. [שסובר אין כותבים שובר אלא בפרעון צריך למסור לו את השטר עצמו, ועל כן אין לחוש לתרמית הנזכרת].

רעה. כמה קירות יהיו לבית ויהא מטמא בנגעים?

בית עגול, דיגון (= בעל שתי פינות בלבד, והשאר בעיגול), טריגון (= שלש פינות), פנטיגון (= חמש) — אינו מטמא בנגעים. טטריגון (= ארבע פינות) — מטמא. (בקירת... בקירת — הרי כאן ארבע).

רפ. א. האם מותר לאדם לספר בטובתו של חברו?

ב. אלו עברות אין אדם ניצול מהן בכל יום?

א. שנה רב דימי אחי רב ספרא: לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו. וכן סופר על רבי שפעם אחת כשהיה סודר בספר תהלים אמר לבנו כמה מיושר כתב זה. אמר לו: לא אני כתבתיו אלא יהודה חייט כתבו, ואמר לו: כלך מלשון הרע הזה. (כתבו פוסקים, לא אסרו אלא באופן המביא לידי גנותו, כגון שמרבה בשבח יותר מדאי או שמספר לפני רבים שאפשר שיש בתוכם שונאים לו, או שמתוך סיפור מסוים בשבחו נזכרים בדבר גנות הדומה לו).

ב. אמר רב: שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום; הרהור עבירה ועיון תפילה (רוב הראשונים פרשו: חוסר כוונה בתפילה. ויש מפרשים שדן בלבו שתפלתו ראויה להתקבל, או שאומר בלבו אכונן בתפילתי כדי שיעשה לי רצוני. או גם שמכוין בבקשותיו לצרכו ובברכה אינו מטריח עצמו לכוין) ואבק לשון הרע. [ועוד אמרו (קסה.) רוב בגזל ומיעוט בעריות והכל בלשון הרע, כלומר באבק לשה"ר].

דף קסה

רפא. א. האומר לחברו 'עשה לי גט פשוט' ועשה לו מקושר, או להפך — מה דינו?

ב. גט מקושר שחתומים בו שני עדים מאחוריו — מה דינו?

א. האומר עשה לי פשוט ועשה מקושר; במקום שנוהגים בפשוט — פסול. במקום שנוהגים בפשוט ובמקושר — לתנא קמא פסול, שהקפיד על עשיית פשוט. ולרשב"ג כשר, שלא הקפיד בדבר אלא הרשהו לעשות פשוט שלא יצטרך לטרוח במקושר.

'עשה לי מקושר' ועשה פשוט; במקום שמנהג המדינה במקושר — פסול. (במקום שנוהגים בזה ובוזה — יש אומרים שלרשב"ג כשר, שמראה מקום הוא לו. ויש אומרים שאף לרשב"ג פסול, שבדוקא מקפיד לעשות מקושר).

א. קיימא לן כתנא קמא ש'קפידא הוי', שהרי העמידו דברי רשב"ג בשיטת כמה תנאים, ואין הלכה כשיטה (עפ"י ר"ף פ"ו דגטין וש"פ).

ב. שלחו בסתם ועשה מקושר, במקום שנוהגים בפשוט — כתבו התוס' שלפי הגירסה שבסוגיתנו משמע שכשר. אבל לגירסת הסוגיא בקדושין פסול.

ב. גט מקושר שחתומים בו שני עדים בלבד — פסלוהו חכמים מכל וכל. ואם גרש בגט זה ונישאה לאחר — הולד ממזר.

כתבו התוס' שאינו אלא מדרבנן. ומכמה ראשונים נראה שסוברים שפסול מדאוריתא (ערמב"ן ורמ"ה).

רפב. מה דינם של השטרות והעדיות דלהלן?

א. שטר שחתום עליו עד אחד.

ב. עד אחד מעיד בכתב ועד אחד בעל פה.

ג. עד אחד העיד בבית דין זה ועד אחד בב"ד אחר.

ד. שנים שהעידו בב"ד זה וחזרו והעידו בב"ד זה — האם דיין מכאן ודיין מכאן מצטרפים לדון עפ"י העדיות?

ה. שלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם.

א. מבואר בגמרא ששטר שיש בו עד אחד בלבד — פסול מדאוריתא.

ישנה דעה במסכת גטין (פו) שהמגרש בגט שבכתב יד סופר ועד אחד — הולד כשר. ואפילו סופר שאינו מובהק. ואולם אם הסופר בעצמו חתם או שכתבו קרוב או פסול — אין הולד כשר (עתוס').

ב. לדברי אב"י, עד אחד בכתב ועד אחד בפה — פסול. ואמ"ר הכשיר (בעדות ממון). ונסתייע מדברי רבי ירמיה. ורב אשי דחה.

מבואר בסוגיא שאף המכשיר לא הכשיר אלא לרבי יהושע בן קרחה שהכשיר צירוף עדים שלא ראו המעשה כאחת, אבל לתנא קמא שפסול, גם בנידוננו פסול.

יש מפרשים שהעד שבעל פה מעיד כפי שכתוב בשטר, ואינו מתייחס לשטר. (וכן נפסק בשלחן ערוך חו"מ נא, א; ל, י). וכן משמע ברשב"ם. ולדעתו המכשיר מכשיר לגמרי, אף לגבות מלקוחות, כיון שיוצא הקול. ורמב"ן ועוד ראשונים חולקים. ונחלקו הש"ך והסמ"ע להלכה האם מצטרפים לגבות ממשועבדים כאשר העד שבעל פה מעיד שקנה מידו, וסתם קנין לכתובה עומד. ואולם אם מעיד על מסירת השטר — דינו כשטר גמור, שהלכה כאמ"ר, וגובה ממשועבדים].

[לפירוש זה, יש אומרים שאפילו מעידים שניהם על מעשה אחד, לתנא קמא דרבי יהושע בן

קרה אינם מצטרפים, מאחר והשטר אינו מוכיח מתוכו שראה העד את המעשה, שהרי כותבים שטר ללוה אעפ"י שאין מלוה עמו (כן צדדו התוס'). ויש סוברים שכשמעידים על אותו מעשה, אין הדבר תלוי במחלוקת התנאים].

והתוס' כתבו שבאופן זה שהעד שבעל פה אינו מתייחס לשטר — פסול, כי שטר שיש בו עד אחד אינו כלום, וא"א שיצטרף עם העד שבעל פה. אלא מדובר שהעד שבע"פ מעיד על מסירת השטר, ואנו דנים אותם כשני עדי מסירה [וע' כיו"ב בדברי הר"ן בפרק המגרש, שעדי התימה בחתימתם מהוים עדי מסירה], וכרבי אלעזר שעדי מסירה כרתי, שהלכה כמותו. ובירושלמי אמרו שאין מצטרפים אלא כשעל השטר חתומים שני עדים ונתקיימה חתימתו של אחד מהם.

ג. שנים שהעידו, אחד בב"ד זה ואחד בב"ד זה — לתנא קמא דרבי נתן, ודאי אינם מצטרפים, שאפילו בבית דין אחד אינם מצטרפים עד שיעידו שניהם כאחד. ולרבי נתן — לדברי רבי ירמיה (כפי שמסר רב אשי) הדעת נוטה שמצטרפים (וכן הלכה. חו"מ ל,יא).

ד. צירוף דיינים משני בתי דינים שנתקבלה עדות גמורה בפניהם — הדעת נוטה שמצטרפים, אפילו לתנא קמא דרבי נתן שאין מצטרפים עדים. כן מסר מר בר חייא בשם רבי ירמיה. (וכן הלכה. ל,יב).
פרש רבנו יונה: דוקא לאחר שב"ד פסקו לקבל את העדות, אבל בלאו הכי הרי זה כ'עד מפי עד' ופסול, שהרי כל דין מסתמך על עדות הדיין האחר שאומר פלוני ופלוני העידו בפני.

ה. לדעת רבי ירמיה (כפי שמסר רבינא), שלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם, צריכים לכתוב 'במותב תלתא הוינא וחד ליתוהו' (כדי שלא יירא כשקר. רשב"ם).

דפים קסה — קטו

רפג. כיצד יש לדון במקרים המסופקים דלהלן?

א. הסכום הנקוב בשטר מצויין במטבעות גדולות ובמטבעות קטנות, ואין התאמה ביניהם.
ב. הסכום נמחק.

ג. דברים סותרים שנתגלו בשטר בין תחילתו לסופו, אודות נקיבת הסכום.

ד. נמחק דבר מה מן הכתוב בתחתונו של שטר — האם ניתן ללמוד מן העליון?

ה. מצויין סכום ללא ציון סוג המטבע; כתוב 'כסף' או 'זהב' סתם.

א. כשאין התאמה בין שני הסכומים שבשטר, לעולם הולכים אחר הפחות שביניהם, שיד בעל השטר על התחתונה. כגון 'זוזים מאה שהם סלעים עשרים' אין לו אלא עשרים זוזים (ואעפ"י שמאה זוז הם עשרים וחמש סלעים — הולכים אחר הסכום הפחות, ושמה כך פירושו: מאה זוזים גרועים וחסרים שאינם שוים אלא עשרים סלעים. רשב"ם). 'זוזים מאה שהם שלשים סלעים' — אין לו אלא מנה כסף, מאה זוז (שיש לפרש כך: זוזים מאה שהם שלשים סלעים קלים).